

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету
соціології та управління

_____ Т.Ф. Бірюкова
(підпис) (ініціали та прізвище)
«_____» _____ 2024 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА ЛОГІКА ІДЕОЛОГІЙ

підготовки магістрів
денної форми здобуття освіти
освітньо-професійна програма: Філософія
спеціальності 033 Філософія
галузі знань 03 Гуманітарні науки

ВИКЛАДАЧ: Краснокутський О.В., д.філос.н., доцент, професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри філософії, публічного
управління та соціальної роботи

Гарант освітньо-професійної програми
«Філософія»

Протокол № 1 від “29” серпня 2024 р.
Завідувач кафедри філософії, публічного
управління та соціальної роботи

_____ І.Ю. Чайка
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Т.І. Бутченко
(підпис) (ініціали, прізвище)

2024 рік

Зв'язок з викладачем:

Е-mail: olvokras@gmail.com ; alessandro.krass@gmail.com

Телефон: (+380)-50-010-55-34

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу), Telegram, ZOOM

Кафедра: філософії, публічного управління та соціальної роботи, 4 корп. ЗНУ, ауд. 315, 236, вул. Дніпровська, 33а.

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія та логіка ідеологій» є формування обізнаності майбутніх фахівців у галузі філософії щодо історії, логіки розгортання ідеологічних форм, різновидів ідеологічного явища та вироблення вміння у студентів формувати критичну ідеологічну картину світу, а також проводити оцінку ідеологічних здобутків креативного соціокультурного простору у соціально-неоднорідному державно-організованому суспільстві, що історично змінюється.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія та логіка ідеологій» є: встановлення та закріплення теоретичних засад ідеології й ідеологічної діяльності та особливостей їх застосування; пізнання й засвоєння системи ідеологічних форм, історичних та логічних особливостей виникнення та розгортання системоутворюючих ключових різновидів ідеологічного явища; набуття студентами практичних навичок і вмінь застосовувати набуті знання в галузі ідеологознавства в теоретичній та практичній діяльності креативних індустрій соціально-неоднорідного державно-організованого суспільства.

Наявний курс входить до вибіркового компонент освітньої програми, дисциплін вільного вибору студента в межах спеціальності, вивчається у третьому семестрі та спрямований: по-перше, на формування знання історичного аспекту дослідження ідеології та ідеологічної діяльності; знання ідеології у вимірах практичної свідомості; знання генезису, логіки розгортання, сучасних характеристик ключових класичних різновидів політичного ідеологічного явища; вміння їх використовувати, адаптуючи до сучасного мінливого державно-політичного буття; знання режимів та форм ведення ідеологічної діяльності різними ідеологічними засобами та стратегіями; по-друге, на формування вміння аналізувати певну наукову проблему й досягати в результаті самостійних пізнавальних результатів; використовувати основні методи філософського мислення; систематизувати основні етапи розвитку історії ідеології та спрямовувати зазначену діяльність відповідно до заявлених наукових інтересів; переконливо викладати власну експертну позицію.

2. Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Вибіркова	
Семестр	3-й	-
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість годин	180	
Лекційні заняття	14 год.	-

Семінарські заняття	28 год.	-
Самостійна робота	138 год.	-
Консультації	Розклад розміщення консультацій: https://sites.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=37039&lang=ukr&news_code=krasnokutskij-oleksandr-volodimirovich Кількість: 3 год. особисті – середа з 16-00 до 17-00, IV к., ауд. 315, 236, дистанційні – Viber, Telegram, ZOOM за домовленістю Запис на консультації: olvolkras@gmail.com	
Вид підсумкового семестрового контролю:	Залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=7853	

3. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Результати навчання та компетентності	Методи навчання/ форми і методи оцінювання
<p>ЗК03. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК04. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК07. Здатність розробляти проекти та управляти ними.</p>	<p>Інтерактивні, діалогові, проблемні методи навчання/ опитування на семінарських заняттях, тестування в системі Moodle, розв'язання завдань</p>
<p>СК1. Здатність використовувати історико-філософську спадщину в осмисленні та розв'язанні дослідницьких проблем.</p> <p>СК2. Усвідомлення зв'язків філософської спеціалізації з іншими інтелектуальними й гуманітарними практиками.</p> <p>СК3. Здатність формулювати та аргументувати актуальні філософські ідеї, доказово й обґрунтовано викладати результати дослідження.</p> <p>СК4. Здатність обирати і застосовувати найбільш ефективну методологічну стратегію дослідження.</p> <p>СК5. Здатність критично працювати з філософськими текстами, застосовувати різні методи аналізу та інтерпретації.</p> <p>СК6. Здатність здійснювати аналіз, оцінку і прогнозування соціальних, політичних, економічних та культурних процесів із застосуванням фахових знань.</p>	<p>Інтерактивні, діалогові, проблемні методи навчання/ опитування на семінарських заняттях, тестування в системі Moodle, розв'язання завдань</p>

<p>СК7. Здатність професійно проводити світоглядний аналіз та етикоціннісну експертизу європейської та євроатлантичної інтеграції України на підставі принципу україноцентризму.</p> <p>СК9. Здатність здійснювати аналітичне обґрунтування та інформаційно-організаційний супровід професійної діяльності.</p> <p>СК10. Володіння спеціалізованим знанням в межах певної філософської проблематики, системна обізнаність з відповідною спеціальною (науково-дослідницькою) літературою.</p> <p>СК11. Вміння використовувати методологію та пізнавальні засоби, що властиві обраній філософській спеціалізації.</p> <p>СК12. Вміння аналізувати певну наукову проблему, залучати необхідні для цього знання, методики, джерела і досягати самостійних пізнавальних результатів.</p> <p>СК13. Вміння критичної роботи з інформацією, застосування різних методів її аналізу та інтерпретації.</p> <p>СК14. Знання принципів і способів інтерпретації текстів, через опанування методологічних принципів філософської герменевтики.</p> <p>СК15. Здатність ініціювати соціокультурні зміни</p>	
<p>РН01. Здійснювати інтелектуальний пошук, виявляти і критично осмислювати актуальні проблеми сучасної філософської думки, розробляти їх в рамках власного філософського дослідження.</p> <p>РН02. Знати і використовувати фаховий словник та філософські засоби для донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.</p> <p>РН03. Вміти реконструювати історичний поступ світової філософії, еволюцію філософських ідей і проблем.</p> <p>РН04. Пропонувати та обґрунтовувати нові підходи до розв'язання задач і проблем.</p> <p>РН05. Використовувати методологію та пізнавальні засоби, що властиві філософії та її застосуванням.</p>	<p>Підсумковий контроль здійснюється за допомогою перевірки індивідуального завдання, проведення заліку, підсумкового тестування в системі Moodle</p>

PH07. Критично осмислювати, аналізувати та оцінювати філософські тексти, застосовувати релевантні методи їх аналізу та інтерпретації.

PH08. Розуміти зв'язки філософії з іншими напрямками філософського дискурсу та іншими інтелектуальними й гуманітарними практиками.

PH09. Ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності.

PH10. Брати участь у наукових дискусіях з філософії та міждисциплінарних проблем обговореннях філософських питань з експертами з інших галузей знань.

PH11. Аналізувати, оцінювати і прогнозувати соціальні, політичні, економічні та культурні процеси із застосуванням фахових знань та спеціалізованих навичок розв'язання складних задач філософії.

PH12. Використовувати набуті знання в практиці європейської та євроатлантичної інтеграції України, зокрема проводити світоглядний аналіз та етико-ціннісну експертизу інтеграційних процесів.

PH13. Розробляти і реалізовувати наукові та/або прикладні проекти у сфері філософії та з дотичних міждисциплінарних проблем.

PH14. Приймати ефективні рішення з питань управління складною професійною та/або навчальною діяльністю у сфері філософії.

PH16. Ефективно здійснювати аналітичне обґрунтування та інформаційно-організаційний супровід професійної діяльності.

PH 17. Усвідомлювати відповідальність за якість проведених досліджень та достовірність їх результатів.

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль № 1. Історичний аспект дослідження ідеології та ідеологічної діяльності.

Виникнення поняття ідеології та історія її концептуалізації на Заході. Ідеологія як «вчення про ідеї». «Ідеологи». А. Дестют де Трасі та його праця «Елементи ідеології». К. Маркс і Ф. Енгельс («Німецька ідеологія», «З підготовчих праць до «Анти-Дюрінга» та ін.). Використання поняття ідеології для позначення ідей, певної їх термінологізації. Діалектико-матеріалістична концепція Маркса і Енгельса: «всі ідеї здобуті з досвіду, вони – відображення дійсності, вірні або викривлені». «Соціологія знання» К. Маннгейма. Концептуалізація ідеології як більш-менш довільного судження про соціальні та моральні цінності, що виражає партикулярні, суб'єктивні інтереси різних класів, верств і груп населення, яке протиставлялося науці як об'єктивному й

достовірному знанню про факти («Ідеологія та утопія»). Концепція «деідеологізації» (Р. Арон, Д. Белл, С. Липсет, К. Поппер, Е. Шилз та ін.). «Кінець ідеології» Д. Белла. Концепція «реідеологізації» (А. Вінер, Дж. Кебот-Лодж молодший, О. Лемберг, К. Менерт, Л. Фойер та ін.). Вплив цієї концепції на Т. Розака і Ю. Габермаса, М. Вовеля та А. Лефевра, М. Пешьо та П. Серіо, Л. Альтюссера та С. Жижека. Орієнтація на нижчий, буденний рівень суспільної свідомості як загальний тренд осмислення ідеології на Заході.

Осмислення ідеології у вітчизняній науковій та філософській традиції. Праці В. Андрущенко, Н. Біккеніна, В. Воловика, Л. Губерського, П. Гуревича, Г. Журавльова, В. Іванова, В. Келле, М. Михальченка, Л. Москвичьова, Ж. Тоценка, І. Троценка, О. Уледова, В. Ядова, М. Яковлева та інших мислителів-ідеологознавців держав соціалістичного табору. Осмислення ідеології у вітчизняній науковій та філософській традиції. Після проголошення незалежності України кращі традиції філософської розробки ідеології продовжили В. Андрущенко, В. Воловик, Л. Губерський, М. Михальченко, а разом з ними В. Бех, Р. Додонов, О. Заздравнова, М. Недюха, З. Самчук, В. Таран та ін. Загальна орієнтація на вищий, теоретичний рівень суспільної свідомості під час осмислення ідеології. Дві парадигми розуміння ідеології в сучасній Україні. Ідеологія як систематизоване, теоретично обґрунтоване духовне відображення докорінних інтересів різних соціальних груп та спільнот, як форма їх свідомості й самосвідомості (М. Михальченко та ін.). Ідеологія як теоретично обґрунтована практична свідомість (В. Воловик та ін.).

Змістовний модуль № 2. Ідеологія у вимірах практичної свідомості.

Концептуалізація практичної свідомості. Зв'язок ідеології та діяльності, практики. Практична свідомість як складова свідомості людини: поняття та загальна характеристика. Причини виникнення практичної свідомості людини. Свідомість. Властивості практичної свідомості людини. Функції практичної свідомості людини. Практична свідомість і розум. Ідея. Поняття ідеї. Розум і розсудок. Нижчий рівень практичної свідомості людини. Здоровий глузд: поняття та загальна характеристика. Вищий рівень практичної свідомості людини та ідеологія. Суспільна свідомість Практична свідомість як невід'ємна складова суспільної свідомості: поняття й загальна характеристика. Визначальні риси, функції (основні й додаткові), рівні практичної свідомості як складової суспільної свідомості.

Поняття, сутність, характеристики, функції, суб'єкт та об'єкт ідеології. Визначення ідеології як соціально-філософської категорії. Сутність ідеології: сутність першого порядку, другого. Основні сутнісні характеристики ідеології. Дві основні функції ідеології: функція відображення практики, функція активного впливу на практику. Додаткові функції ідеології: інтегруюча, регулююча, організаційна, мобілізаційна. Суб'єкт ідеології та його види. Об'єкт ідеології. Виробництво матеріальних благ. Соціально-перетворювальна діяльність. Багатогранність ідеології та її конкретно-історичний характер.

Різновиди ідеології. Критерії для класифікації ідеології. За основними формами практичної діяльності можна виділити: ідеологію виробництва матеріальних благ, ідеологію наукового експерименту, ідеологію соціально-перетворювальної діяльності. За характером прогресивності: ідеологія прогресивна, консервативна, реакційна. За ступенем науковості: відносно істинна ідеологія (або наукова), ілюзорна (або ненаукова), проміжна (змішана). За формами суспільної свідомості: моральна ідеологія, релігійна, політична, правова, естетична, наукова.

Політична ідеологія як особливий різновид ідеології. Визначення політичної ідеології як соціально-філософської категорії. Сутність політичної ідеології. Сутнісні риси політичної ідеології. Функції політичної ідеології: основні, додаткові. Суб'єкт політичної ідеології. Об'єкт політичної ідеології. Класифікація політичної ідеології: за характером прогресивності (прогресивна політична ідеологія, консервативна, реакційна), ступенем науковості (наукова політична ідеологія, ілюзорна, змішана), формаційним критерієм (рабовласницька політична ідеологія, феодальна, капіталістична або посткапіталістична, соціалістична), за традиційними історичними типами (класичні політичні ідеології, некласичні, постмодерні).

Змістовний модуль № 3. Ідеологічна діяльність як духовний спосіб активного відношення до світу.

Поняття та визначальні риси ідеологічної діяльності. Діяльність. Ідеологічна діяльність та ідеологічна робота. Визначення ідеологічної діяльності як соціально-філософської категорії. Визначальні риси ідеологічної діяльності. Ідеологічна діяльність – активне ставлення до оточуючого об'єктивного світу, що полягає у створенні, поширенні, засвоєнні ідеальних форм (ідей та поглядів). Практичне духовне спрямування ідеологічної діяльності. Формування, створення ідеології як мета ідеологічного діяльнісного явища. Ідеологічна діяльність як серія послідовних етапів-діянь: створення відповідних ідей та поглядів (перший етап), їх поширення (другий), засвоєння цих ідеальних форм (третій). Третій етап – етап народження, формування самобутньої повноцінної ідеології. Модель творення ідеології. Ідеолог як первинний суб'єкт ідеологічної діяльності, що вирішує завдання усвідомлення спільності потреб для певного колективу, соціальної групи, визначення цілей, шляхів та засобів їх реалізації, досягнення необхідного рівня духовної, ідейної єдності.

Змістовний модуль № 4. Класичні політичні ідеології.

Лібералізм як політична ідеологія. Визначення поняття «ліберал» та «лібералізм». Країни поширення та генеза лібералізму. Базові цінності й засади лібералізму. Особистість і індивідуалізм. Свобода особистості. Раціоналізм у баченні лібералів. Ліберальна теорія справедливості. Толерантність та різноманітність. Плюралізм. Основні політичні засади ліберальної держави. Конституціоналізм у ліберальному вимірі. Ліберальна демократія. Основні течії лібералізму. Класичний лібералізм. Теорії класичного лібералізму: теорія природного права; утилітаризм; економічний лібералізм; соціальний дарвінізм; неолібералізм (ліберальний інституціоналізм). Сучасна течія лібералізму. Лібералізм у ХХ - ХХІ столітті. Характерні ідеї сучасного лібералізму. Індивідуальна свобода (ідеї Джона Стюарта Мілля). Позитивна свобода філософа Т. Г. Гріна (1836 - 1882), чиї твори вплинули на покоління «нових ліберальних» мислителів, таких як Л. Т. Хобхаус та Дж. А. Гобсон. Соціальний лібералізм (Джон Роулз «Теорія справедливості» (1970)). Економічне управління (менеджмент). Мультикультуралізм ХХІ століття.

Консерватизм як політична ідеологія. Походження й еволюція консерватизму. Наукові інтерпретації консерватизму: 1) історична інтерпретація, згідно з якою консерватизм розглядається як аристократично-клерикальна реакція на Велику французьку революцію, як намагання зберегти феодальні порядки, як неприйняття ліберальних прагнень; 2) антропологічна інтерпретація. Основні цінності консерватизму. Традиція і традиціоналізм як основна ідея консерватизму. Людська недосконалість (скептицизм) в теорії консерватизму. Органічне суспільство (органіцизм). Ієрархія суспільних інститутів та влади (ієрархізм, кратоцизм) в консерватизмі. Консервативний ідеал власності (приватизм). Похідні цінності консерватизму: свобода, рівність і демократія; релігія і церква; право і конституція. Різноманітність форм консерватизму. Авторитарний консерватизм (Жозеф де Местр «Про Папу» (1817)). Патерналістичний консерватизм. Національний консерватизм (Бенджаміна Дізраелі «Сібіл» (1845) і «Коненгсбі» (1844)). Лібертаріанський консерватизм (Едмунд Берк «Роздуми про Французьку революцію» (1790)). Неоконсерватичні ідеї 70-х і 80-х років ХХ ст. Ліберальні аспекти поглядів неоконсерватизму (Мілтон Фрідман, Фрідріх фон Хайєк, Роберт Нозік). Консерватизм у ХХІ столітті.

Соціалізм. Марксизм. Походження та джерела соціалізму. Різновиди соціалізму. Концепції К. Маркса і Ф. Енгельса «утопічного соціалізму». «Істинний соціалізм» та його головні представники та ідеологи – К. Грюн та Г. Криге. Головні риси «фабіанського соціалізму». «Рікардіанський соціалізм». Сучасні різновиди соціалізму. Соціалізм у ХХІ столітті. Основні цінності соціалізму: спільнота; колективізм; власність і праця; спільна власність; кооперація; співпраця і братерство; рівність можливостей; ліберальна рівність; демократична рівність; гендерна рівність; расова рівність; справедливість; соціальна справедливість та її критики;

соціальні класи; влада робітничого класу. Марксизм. Класичний марксизм. Ортодоксальний комунізм. Критичний (соціал-демократичний) соціалізм. Неомарксистські концепції політичного розвитку суспільства. Сучасні різновиди соціалізму.

Анархізм як політична ідеологія. Витоки та розвиток анархізму. Ідеологи анархізму. Заперечення держави як центральна ідея анархізму. Колективістський анархізм. Індивідуалістичний анархізм. Анархізм в XXI столітті.

Змістовний модуль № 5. Некласичні політичні ідеології.

Націоналізм як політична ідеологія. Походження та розвиток націоналізму. Ідеологи націоналізму. Концепція націоналізму. Нація. Самовизначення. Різновиди націоналізму. Інтернаціоналізм та його різновиди. Націоналізм у XXI столітті.

Фашизм як політична ідеологія. Походження та розвиток фашизму. Ідеологи фашизму. Основні засади фашизму. Фашизм та расизм. Фашизм у XXI столітті.

Релігійний фундаменталізм як політична ідеологія. До питання про витоки релігійного фундаменталізму. Ідеологи релігійного фундаменталізму. Ідейний абсолютизм. Антимодернізм. Радикалізм. Ісламський екстремізм. Різновиди фундаменталізму. Релігійний фундаменталізм у XXI столітті.

Змістовний модуль № 6. Постмодерні політичні ідеології.

Екологізм. Витоки та сутність поняття. Повернення до природи як центральне питання екологізму. Природа та політика. Екологізм у XXI столітті.

Фемінізм. Зародження та розвиток фемінізму. Базові засади фемінізму. Гендерна політика. Фемінізм у XXI столітті.

Сучасне ідеологічне поле світу: ідеологія без кінця. Кінець ідеології? Інтегративна ідеологія? Постмодернізм як нова ідеологія. Глобалізм як ідеологія. Ідеологія державотворення й ідеологія суспільство-творення. Формування ідеології державотворення України.

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1.	Тема 1. Історичний аспект дослідження ідеології та ідеологічної діяльності.	2	-	1 раз на 2 тижня
2.	Тема 2. Концептуалізація практичної свідомості.	2	-	1 раз на 2 тижня
	Тема 3. Різновиди ідеології.	2	-	1 раз на 2 тижня
3.	Тема 4. Ідеологічна діяльність як духовний спосіб активного відношення до світу.	2	-	1 раз на 2 тижня
4.	Тема 5. Класичні політичні ідеології.	2	-	1 раз на 2 тижня
5.	Тема 6. Некласичні політичні ідеології.	2	-	1 раз на 2 тижня
6.	Тема 7. Постмодерні політичні ідеології.	2	-	1 раз на 2 тижня
Разом		14	-	

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1.	Історичний аспект дослідження ідеології та ідеологічної діяльності. План. 1. Виникнення поняття ідеології та історія її концептуалізації на Заході. 2. Осмислення ідеології у вітчизняній науковій та філософській традиції.	4	-	<i>1 раз на тиждень</i>
2.	Концептуалізація практичної свідомості. План. 1. Практична свідомість. 2. Поняття, сутність, характеристики, функції, суб'єкт та об'єкт ідеології.	4	-	<i>1 раз на тиждень</i>
	Різновиди ідеології План. 1. Критерії для класифікації ідеології. 2. Політична ідеологія як особливий різновид ідеології.	4	-	<i>1 раз на тиждень</i>
3.	Ідеологічна діяльність як духовний спосіб активного відношення до світу. План. 1. Поняття та визначальні риси ідеологічної діяльності. 2. Ідеолог як первинний суб'єкт ідеологічної діяльності.	4	-	<i>1 раз на тиждень</i>
4.	Класичні політичні ідеології. План. 1. Лібералізм як політична ідеологія. 2. Консерватизм як політична ідеологія. 3. Соціалізм. Марксизм. 4. Анархізм як політична ідеологія.	4	-	<i>1 раз на тиждень</i>
5.	Некласичні політичні ідеології. План. 1. Націоналізм як політична ідеологія. 2. Фашизм як політична ідеологія. 3. Релігійний фундаменталізм як політична ідеологія.	4	-	<i>1 раз на тиждень</i>
6.	Постмодерні політичні ідеології. План. 1. Екологізм. 2. Фемінізм. 3. Сучасне ідеологічне поле світу.	4	-	<i>1 раз на тиждень</i>
Разом		28	-	

7. Самостійна робота

№ змістового модуля	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		о/д.ф.	з.ф.
1.	Порівняльний аналіз ідеологічних доктрин Т. Роззака і Ю. Габермаса, М. Вовеля і А. Лефевра, М. Пешьо і П. Серіо, Л. Альтюссера і С. Жижека.	23	-
2.	Свідомість. Сутність, структура та форми суспільної свідомості.	23	-
3.	Діяльність. Системна модель творення ідеології.	23	-
4.	Закономірності творення лібералізму, консерватизму, соціалізму, анархізму.	23	-
5.	Закономірності націоналізму, фашизму, релігійного фундаменталізму.	23	-
6.	Закономірний характер постмодерних політичних ідеологій.	23	-
Разом		138	-

8. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання та термін виконання	Усього балів
1.	Опитування	Практичне заняття 1. Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Виникнення поняття ідеології та історія її концептуалізації на Заході. 2. Осмислення ідеології у вітчизняній науковій та філософській традиції.	6-4 бали – відповідь показує належне володіння матеріалом; 3-1 бал – поверховий виклад матеріалу.	6
	Практичне завдання	Студенти мають уважно проаналізувати генезу розвитку ідеологічного знання в провідних регіонах світу, виявити закономірності осмислення ідеології в різних матрицях історичного простору-часу. Робота надсилається у форматі doc. Обсяг роботи до 7-ми аркушів формату А4. Посилання на завдання:	6-4 бали – відповідь показує належне володіння матеріалом; 3-1 бал – поверховий виклад матеріалу.	6

		https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=7853		
2.	Опитування	Практичне заняття 2. Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Практична свідомість. 2. Поняття, сутність, характеристики, функції, суб'єкт та об'єкт ідеології.	6-4 бали – відповідь показує належне володіння матеріалом; 3-1 бал – поверховий виклад матеріалу.	6
	Опитування	Практичне заняття 3. Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Критерії для класифікації ідеології. 2. Політична ідеологія як особливий різновид ідеології.	6-4 бали – відповідь показує належне володіння матеріалом; 3-1 бал – поверховий виклад матеріалу.	6
3.	Опитування	Практичне заняття 4. Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Поняття та визначальні риси ідеологічної діяльності. 2. Ідеолог як первинний суб'єкт ідеологічної діяльності.	6-4 бали – відповідь показує належне володіння матеріалом; 3-1 бал – поверховий виклад матеріалу.	6
	Практичне завдання	Кожен студент, відповідно до свого покликання та своїх інтересів, має обрати сферу своєї майбутньої професійної самореалізації, провести рекогносцировку цієї сфери та спробувати себе в ролі ідеолог, творця певного різновиду теоретично обґрунтованої практичної свідомості, необхідної для успішної діяльності в обраній сфері. Робота надсилається у форматі doc. Обсяг роботи до 7-ми аркушів формату А4. Посилання на завдання: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=7853	6-4 бали – відповідь показує належне володіння матеріалом; 3-1 бал – поверховий виклад матеріалу.	6
4.	Опитування	Практичне заняття 5. Питання для підготовки до практичного заняття:	6-4 бали – відповідь показує належне володіння	6

		1. Лібералізм як політична ідеологія. 2. Консерватизм як політична ідеологія. 3. Соціалізм. Марксизм. 4. Анархізм як політична ідеологія.	матеріалом; 3-1 бал – поверховий виклад матеріалу.	
	Практичне завдання	Кожен студент проводить аналіз існуючих сьогодні моделей класичних політичних ідеологій та обґрунтовує потребу, актуальність цих моделей для поступу України. Робота надсилається у форматі дос. Обсяг роботи до 7-ми аркушів формату А4. Посилання на завдання: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=7853	6-4 бали – відповідь показує належне володіння матеріалом; 3-1 бал – поверховий виклад матеріалу.	6
5.	Опитування	Практичне заняття 6. Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Націоналізм як політична ідеологія. 2. Фашизм як політична ідеологія. 3. Релігійний фундаменталізм як політична ідеологія.	6-4 бали – відповідь показує належне володіння матеріалом; 3-1 бал – поверховий виклад матеріалу.	6
6.	Опитування	Практичне заняття 7. Питання для підготовки до практичного заняття: 1. Екологізм. 2. Фемінізм. 3. Сучасне ідеологічне поле світу.	6-4 бали – відповідь показує належне володіння матеріалом; 3-1 бал – поверховий виклад матеріалу.	6
Усього за змістові модулі	10			60

9. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5

<p style="text-align: center;">залік</p>	<p style="text-align: center;">Теоретичне завдання</p>	<p><i>Питання на залік:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення поняття ідеології та історія її концептуалізації на Заході. 2. Осмислення ідеології у вітчизняній науковій та філософській традиції. 3. Концептуалізація практичної свідомості. 4. Поняття, сутність, характеристики, функції, суб'єкт та об'єкт ідеології. 5. Різновиди ідеології: загальна характеристика. 6. Критерії для класифікації ідеології. 7. Поняття та визначальні риси ідеологічної діяльності. 8. Суб'єкт та об'єкт ідеологічної діяльності. 9. Визначення «ідеолога» як соціально-філософської категорії. 10. Загальна характеристика процесу творення ідеології. 11. Політична ідеологія як особливий різновид ідеології. 12. Класичні, некласичні, постмодерні політичні ідеології: загальна характеристика. 13. Лібералізм як політична ідеологія. 14. Консерватизм як політична ідеологія. 15. Соціалізм. Марксизм. 16. Анархізм як політична ідеологія. 17. Націоналізм як політична ідеологія. 18. Фашизм як політична ідеологія. 19. Релігійний фундаменталізм. 20. Екологізм як політична ідеологія. 	<p>2 питання, відповідь на кожне оцінюється у 10 балів 10-9 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Наявна авторська позиція 8-7 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. 6-5 балів – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. 4-3 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними. 2-1 бал - відповідь студента фрагментарна. У відповіді цілком відсутня самостійність.</p>	<p style="text-align: center;">10</p>
--	--	--	--	---------------------------------------

	<p>21. Фемінізм як політична ідеологія.</p> <p>22. Сучасне ідеологічне поле світу.</p> <p>23. Ідеологія державотворення та суспільство-творення.</p>		
	Тести - 10 питань, розміщені у Moodle.	1 бал за кожну правильну відповідь. На проходження тесту дається 15 хвилин і одна спроба	10
Практичне завдання	<p>Фінальний проєкт: На підставі опрацьованого матеріалу курсу підготувати роботу «Формування ідеології для розвитку сучасного українського суспільства». Для повноцінного виконання цієї роботи необхідно: провести соціально-філософську рекогносцировку, запропонувати новаторські ідеї, напрацювати алгоритми поширення цих ідей, сформулювати механізм формування необхідної для перемоги та подальшої відбудови України теоретично обґрунтованої практичної свідомості. Робота готується у форматі doc. Обсяг роботи до 10-и аркушів формату А4. Результати необхідно надіслати у Moodle.</p>	<p>20-18 балів – підготовлена робота демонструє високий рівень володіння описаним матеріалом.</p> <p>17-15 балів – підготовлена робота достатній рівень розуміння матеріалу.</p> <p>11-14 балів – підготовлена робота демонструє середній рівень розуміння матеріалу.</p> <p>10-13 балів – підготовлена робота неповно розкриває зміст наданого матеріалу;</p> <p>6-9 балів – підготовлена робота носить незавершений характер.</p> <p>1-5 балів – підготовлений матеріал має фрагментарний та компілятивний характер.</p>	20
Усього балів			40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою	За шкалою університету	За національною шкалою
-----------	------------------------	------------------------

ECTS		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

10. Рекомендована література

ОСНОВНА

1. Воловик В.І. Політична філософія: навч. посіб. Запоріжжя: Просвіта, 2012. 182 с.
2. Вступ до спеціальності: навчальний посібник / Т.І. Бутченка та ін. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2021. 164 с.
3. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз / Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михальченко. 2-е вид. Київ: Знання України, 2005. 580 с.
4. Кирилюк Ф. М. Філософія політичної ідеології: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 520 с.
5. Політична ідеологія: навчально-методичний посібник / упоряд.: А. Пехник, А. Прохоренко; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Юридична література, 2023. 64 с.

ДОДАТКОВА

1. Бабаєв В.М. Соціальне пізнання і логіка управління: монографія. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. 182 с.
2. Іванишин В.П. Українська ідея: вибрані твори / В.П. Іванишин; авт. передм.: А. Тарасенко, О. Микитюк, О. Баган; ред.-упоряд. П. Іванишин; НВП «Правий сектор»; Науково-ідеологічний центр імені Дмитра Донцова. Тернопіль: Крила, 2021. 928 с.
3. Іванишин П. Ідеологія і держава: націософська інтерпретація: монографія. Тернопіль: Крила, 2022. 534 с.
4. Краснокутський О. В. Взаємозв'язок політичної та правової свідомості: проблема формування ідеології державотворення. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2014. 428 с.
5. Краснокутський О.В. Політика як соціально-філософська категорія. Гілея: науковий вісник: зб. наук. праць. Київ: ВІР УАН, 2013. Вип. 69 (№ 2). С. 407-412.
6. Краснокутський О.В. Політична свідомість як утворююча складова процесу формування ідеології державотворення. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : зб. наук. праць. Запоріжжя: ЗДІА, 2013. Вип. 52. С. 227-240.
7. Краснокутський О.В. Система основних детермінант оптимізації розвитку ідеології державотворення в українському суспільстві на етапі його трансформації. Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук : матеріали II Всеукр. наук. конф., 29-30 листоп. 2013 р. Дніпропетровськ: Роял Принт, 2013. Ч. II. С. 12-15.
8. Краснокутський О.В. Участь філософів як ідеологів креативних індустрій у державотворенні. Філософські студії і креативні індустрії: монографія / за загальною редакцією Т.І. Бутченка, І.Ю. Чайки. Запоріжжя: КСК-Альянс. 2021. С. 86-94.
9. Основи соціальної філософії: навч. посіб. для студ., викладач., аспірант. і докторант. гуманітар. факультетів ВНЗ / В.І. Воловик та ін.; під заг. ред. В. І. Воловика. Запоріжжя: Просвіта, 2012. 320 с.
10. Руценко І.П. Ідеологія рашизму: монографія. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2023. 276 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

1. Акт проголошення незалежності України: від 24 серпня 1991 р. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. Верховна рада України. URL : <https://rada.gov.ua/>
3. Вовканич С. Всеукраїнська ідеологія державотворення: де вона? Кримська світлиця. 2013. 19 квітня. № 16. URL : <http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=11687>
4. Декларація про державний суверенітет України: прийнята Верховною Радою Української РСР за № 55-ХІІ від 16 липня 1990 р. Верховна Рада України : офіційний веб-портал. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/55-12>
5. Запорізька міська рада. URL : <https://zp.gov.ua/>
6. Запорізька обласна державна адміністрація. URL : <https://www.zoda.gov.ua/>
7. Запорізька обласна рада. URL : <http://zor.gov.ua/>
8. Кабінет міністрів України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua>
9. Кирилюк Ф. М. Філософія політичної: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 520 с. URL : http://shron1.chtyvo.org.ua/Kyryliuk_Fedir/Filosofiiia_politychnoi_ideolohii.pdf
10. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
11. Президент України. URL : <https://www.president.gov.ua/>
12. Про концепцію ідеології державотворення в Україні: постанова Президії Національної академії наук України від 10.07.1996 р. № 227. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0227550-96#Text>
13. Про проголошення незалежності України : Постанова Верховної Ради Української РСР від 24 серпня 1991 р. № 1427-ХІІ. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
14. Судова влада України. URL : <https://court.gov.ua/>

РЕГУЛЯЦІ І ПОЛІТИКИ КУРСУ¹

Відвідування занять обов'язкове, оскільки курс зорієнтовано на синтез ідеологічного знання та практики. Будь ласка, беріть участь у обговоренні відповідних питань та виконанні завдань! Вміння аналітично мислити, вести ідеологічну діяльність, висловлювати свою думку максимально важливо для формування належних компетенцій у Вас як майбутнього фахівця та професіонала.

Пропуски прийнятні лише з поважної причини. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. За умови систематичних пропусків може бути застосована процедура повторного вивчення дисципліни (див. посилання на Положення у додатку до Силабусу).

Політика академічної доброчесності

Кожний з учасників навчального процесу зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Не допускаються письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства. Використання будь-якої інформації має бути правильно оформлене з дотриманням авторських прав. Якщо ви не впевнені у наявності плагіату, то можете перевірити себе за допомогою програмного забезпечення UniCheck, яке є в наявності у науковій бібліотеці ЗНУ. До студентів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. посилання на Кодекс академічної доброчесності ЗНУ в додатку до Силабусу).

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Студент має бути впевненим користувачем програмного комплексу Moodle, який знаходиться на сайті ЗНУ. Наявність та валідність паролю є обов'язковою вимогою для початку навчання. Електронні пристрої можна використовувати лише в рамках навчальної необхідності. Під час аудиторних занять необхідно переводити свої телефони, смартфони, планшети та розумні годинники у беззвучний режим. Вони можуть відволікати вас, викладача та ваших колег. Протягом заняття варто утримуватись від надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірки електронної пошти, соціальних мереж тощо.

Комунікація

Очікується, що студенти перевірятимуть свою електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle та реагуватимуть своєчасно. Всі робочі оголошення надсилаються через старосту та розміщуються в Moodle. Будь ласка, перевіряйте повідомлення вчасно. Електронна пошта має бути підписана справжнім ім'ям і прізвищем.

¹ Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів тощо. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2024-2025 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ:** <https://tinyurl.com/ya6yk4ad> Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: Тел. (061) 227-12-76

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ.

Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua> Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):
<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>